Ч. 66 (13.015). Львів, субота 26. березня 1932. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LIII.

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 14·00 „ Піврічно 26·00 „ Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол. Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр. Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В справі оголошень звертатися до адміністрації. — Ціна одного примірника 25 сот.

# З нагоди Народнього Зїзду.

В пятницю, 25. ц. м. збирається у Львові Народній Зїзд, який є найвищою установою найбільшої і найповажнішої української політичної партії — Українського Національно-Демократичного Обєднання. З уваги на провідну ролю цієї нашої партії в українському життю у Польщі, Народній Зїзд має радше характер *національного конґресу* ніж вузько-партійної конференції. По статуті УНДОбєднання він повинен збиратися що два роки, але цей Зїзд сходиться щойно після 3-х літ і 3-х місяців від останнього Зїзду. Той останній Народній Зїзд відбувся дня 25. грудня 1928 р. і був третім з черги: попередні Народні Зїзди перетвореного з трудової партії УНДО відбулися дня 11. липня 1925 р., на якому прийнято політичну плятформу партії, і 19. 20. листопада 1926 року, на якому ухвалено програму партії і організаційний статут.

Від кінця 1928 р. по нинішній день протекло не лише багато води в українських ріках, але й чимало сліз, а навіть крови. Сталися за той час м. ін. події, які потрясли цілим народнім організмом та по нинішній день залишили глибокі сліди в нашому життї. Саме ті події, вибори до сойму і сенату в 1930 році та получена з ним т. зв. „пацифікація" і Берестя, опісля довге перебування у вязниці цілої Президії і зокрема голови УНДО та ґенерального секретаря, врешті бажання скликати партійний конґрес аж після полагодження деяких гостро актуальних питань, що абсорбували чимало енергії і вимагали вияснення (відомі петиції на женевському ґрунті) — все те склалося на причини, через які цей Народній Зїзд збирається у такім спізненім речинці. Очевидно, що за такий довгий час, виповнений такими подіями величезного, не лише партійного і всенаціонального, але й навіть міжнародного значіння, назбиралася превелика сила найріжнородніших справ, які повинні би найтись на черзі нарад Народнього Зїзду і на його форумі повинні би найти своє вияснення й авторитетне вирішення. На превеликий жаль це стає знову річю неможливою хочби з чисто технічних причин, абстрагуючи від інших, що випливають з ґенерішних відносин. Тому, здається, нинішній IV. Народній Зїзд з конечности буде змушений обмежитись до виконання тих найважніших завдань, яких він свідомий у почутті своєї величезної відповідальности за долю партії і цілого організованого національно-політичного життя.

В першу чергу нинішній Народній Зїзд стане *переглядом національних сил*, згуртованих у партійних лавах Українського Національно-Демократичного Обєднання. Адже за той минулий 3-х літній час вийшли з них на віки найчільніші і найкращі одиниці, з яких одні були піонірами українського національного відродження, інші знову поклали величезні заслуги спеціяльно для партійної організації. Д-р Іван Куровець, Михайло Черкавський, Бронислав Янів, Михайло Галущинський, д-р Володимир Охримович, Олекса Черкавський — і багато-багато інших, які бували душею попередніх Народніх Зїздів, у цьому Зїзді не візьмуть уже участи. Відійшов цілий ряд тих діячів, які в громадсько-політичне життя вносили глибоке знання, здобуте високою освітою і невтомною працею над собою, вносили почуття безоглядної відповідальности за всі свої слова і діла, творчо-позитивну працю на ріжних ділянках щоденного українського господарського і культурного життя, та тонке зрозуміння вартости солідарности і дисципліни, — себто мали всі ті благородні прикмети, яких відсутність так болюче інколи дається почувати в нашому національному політичному життї. Однак життя іде своєю ходою і кожна пустка мусить бути негайно виповнена, кожна осиротіла позиція мусить бути негайно заступлена кимсь іншим. На превеликий жаль, хоча кадри освіченої інтеліґенції та громадсько свідомого міщанства і селянства за останні роки надзвичайно зросли і щораз більше зростають, та проте охочих і придатних *рук до праці* на такій невдячній і такій важкій ниві, як політично-партійний терен серед специфічних нинішніх умовин, — дуже мало. І тому журба за *персональний склад партійних управ* вибивається сама собою на перший плян Народнього Зїзду.

Прийдеться зробити *відсумки минулого 3-ох літнього періоду* в українському національно-політичному життю та з отих підсумків зробити висновки на будуче. Не знаємо, чи взагалі вище вовнішні умовини дозволять зробити це так всесторонньо і докладно, як треба би, і чи дозволить на це обмежений час і вся техніка таких масових зборів. Але безумовно прийдеться на цьому новому Народньому Зїзді ствердити знову те саме, що стверджували всі попередні Зїзди: що, не вважаючи на безупинний похід проти українського національного життя, який ведуть з ріжних сторін, не вважаючи на всі удари, які спадають на культурний і господарський дорібок народу та насильно зменшують його, не вважаючи на загальну світову господарську скруту і спеціяльно польську національно-господарську політику, яка так діймаюче відбивається на матеріяльному, а тим самим і на духовому життю народу, всетаки *всупереч усім ворожим зусиллям організоване українське національне життя у Польщі не дає себе збити зі свого річища та завжди вміє найти собі свої власні шляхи, які обовязково змагають до тої самої цілі.* Важкі і щораз змінливі обставини накидали в минулому 3-ох літньому часі українському проводові і поодиноким його діячам ріжні ходи, обраховані на те, щоби ратувати загрожені позиції національного дорібку. Можливо, що не завжди всі вони виказалися потім як цілком щасливі і доцільні. Однак Народній Зїзд напевне буде мати на увазі дві глибокі і незаперечені правди: правду пословиці, яка каже, що *„не помиляється лише той, хто нічого не робить"*, і правду нинішнього фактичного стану речі, ще *у змаганнях з усіми найтяжчими противенствами ми таки вийшли побідною рукою.* З тих правд безумовно послідує висновок, який подиктує повне *довіря до нашого національно-політичного проводу* і скаже звернутися до широких мас народу з покликом *солідарности і дисципліни.*

Народній Зїзд повинен стати *національною манїфестацією.* Це перші такі великі збори після часів, в яких не можна було переводити навіть зборів у найменшому гурті. Тому, на цьому Народньому Зїзді не повинні мати місця взаємні анімозії ані суперечки, диктовані може навіть щирістю і доброю вірою, але безцільні та недоцільні зі становища ширшого національного інтересу. Віримо, що всі учасники Народнього Зїзду здають собі справу з відповідальности, яка тяжить на них, та своєю гідною і достойною поставою скріплять надзвичайно авторитет нашої провідної політичної партії, а разом з тим авторитет цілого українського національно-політичного життя.



# II. Український Науковий Зїзд у Празі.

(20.—24. III. 1932).

**Святочне відкриття Зїзду**

*Прага, 20. III. 1932.*

Свято 10-ліття Українського Університету в Празі, що відбулося в осени 1931 р. мало разом з Українським Науковим Зїздом творити одну велику цілість, одно велике свято української культури. Але ріжні перешкоди, які несподівано вирінули підчас підготовчої праці Організаційної Комісії, привели вкінці до того, що Науковий Зїзд треба було відложити аж до 20. березня 1932. Ініціятором Зїзду є Український Академічний Комітет, що на його чолі стоїть тепер ректор Українського Університету в Празі акад. проф. д-р І. Горбачевський. Підготовчу працю перевела Організаційна Комісія під проводом акад. проф. Ст. Смаль-Стоцького як голови і д-ра С. Наріжного як секретаря.

В неділю, 20. березня п. р. велика саля нового будинку фільософічного факультету чеського Карлового Університету в Празі заповнилася представниками українських наукових установ на еміграції і делеґатами з краю. (Радянська Україна, китайським муром відгороджена від Европи і від української еміґрації, як звичайно не бере участи в цьому зїзді). У перших рядах заняли місця представники чеських наукових установ і чеської влади. Велике число гостей на цьому святі може бути доказом, що і серед нинішніх важких умовин життя, у нас живе ще зрозуміння великої ролі науки у життї нації.

Акад. Горбачевський промовив перший, відкриваючи Зїзд та бажаючи йому найкращих успіхів. Після нього забрав слово голова Організаційної Комісії акад. Степан Смаль-Стоцький, зясовуючи яскраво велику ролю української еміґрації у розвитку вільної української науки та дякуючи президентові Масарикові, чеській владі і цілому чеському народові за ту гостинність, яку знайшла тут українська еміґрація. Зокрема подякував ректорові чеського університету за те, що дозволив нашому зїздові відбувати свої наради в салях нового будинку фільософічного факультету. Між присутніми гостями витав м. ін. представника чеського міністерства шкільництва, представника міністерства закордонних справ, представника Словянського Інституту в Празі (проф. М. Вайнґарта) та представника ректорату празького чеського університету декана фільософічного факультету (проф. О. Гуєра). Після того промовляли деякі чеські і чужинні укр. делеґати, м. ін. проф. М. Вайнґарт за Словянський Інститут в Празі, проф. О. Гуєр за ректорат Карлового університету в Празі, д-р В. Кубійович за Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, проф. І. Мірчук за Український Науковий Інститут в Берліні, проф. Лотоцький за Український Науковий Інститут у Варшаві, проф. д-р К. Чехович за Богословське Наукове Товариство у Львові, д-р І. Драбатий за Пасічничий Інститут при Висоцій Сільсько-Господарській Школі у Берліні, посол Гуснай за українське Учительське Т-во на Закарпатті і багато інших. — Крім того відчитали довгий список привітів від ректорів празького, берлінського і краківського університету, від Словянського Інституту в Берліні, від Богословської Академії у Львові, від проф. І. Зілинського, від Цесуса і б. ін.

На закінчення цього святочного пленарного засідання відчитав проф. Дм. Дорошенко виклад на тему: „Організація української наукової праці на еміґрації та її вислідн за останнє десятиліття". У короткім нарисі подав прелеґент ясну картину розвитку українського високого шкільництва та видавничої діяльности на еміґрації, вказуючи перш за все на гарні успіхи наладнування звязків української науки із західньоевропейським науковим світом.

Вкінці на пропозицію Організаційної Комісії, Зїзд рішив вислати привітну телеграму президентові Т. Масарикові.

Сам Зїзд має на меті перш за все дати перегляд виконаної праці науковими силами на еміґрації, а крім того викликати в українському науковому світі виміну думок щодо цілої низки проблем з ріжних ділянок знання. Своєрідні умовини життя нашої еміґрації не дозволяли їй організувати зїздів кожної ділянки знання. Все ж таки і такі загально-наукові зїзди виявили чималу життєздатність, даючи повну свободу фахівцям з ріжних ділянок працювати в свому обсязі.

*К—ч.*

# Українська справа в анґлійськім парляменті.

**У справі українських петицій.**

У середу, дня 16. березня поставлено в Палаті Послів дальший запит у справі українських петицій.

Полковник *Веджвуд* запитав секретаря закордонних справ, чи він може подати Палаті Послів якінебудь інформації в справі відклику української меншини в Польщі до Ліґи Націй?

Сер *Джон Саймон*, секретар закордонних справ відповів: „Як може шановний пан посол знає, в справі української меншини в Польщі предложено Раді Союзу Народів низку окремих петицій, і я не зовсім певен про яку саме петицію шановний пан посол каже. Вислід перегляду петицій, які торкаються подій з року 1930 опублікований у звіті засідання Ради з дня 30. січня п. р. і находиться в бібліотеці Палати Послів. Справу петицій дотично кольонізаційного закону, переведеного польським урядом у деяких українських округах, розглядають тепер принятим шляхом".

# Українська мова у волинських школах

**VI.**

Тепер придивімся, як виглядало би[1]) у практиці реалізування постанов цього обіжника. В першому відділі, по його думці, треба вчити українських дітей, — якщо вони творять значну[2]) більшість, — читати й писати в українській мові. Добре, але що має робити вчитель у тім самім часі з польськими дітьми? В польській школі може звільнити їх, але в утраквістичних школах звільняти з українських годин не вільно. В цій справі не маємо ніякого безпосереднього вияснення. Не менше заплутана друга справа: польських дітей, — без огляду на їх скількість, — треба вчити початків читання й писання виключно в польській мові, але рівночасно на тих самих годинах учитель мусить вести з усіми дітьми, в тім числі також українськими, ріжні розмови („поґаданкі") на тему випадків із найближчого окруження, щоденних переживань, змісту образків, ілюстрацій і т. д. Залишити це — неможливо. Інспектори тільки й на те звертають увагу, візитуючи школи, скільки „першаки" вміють польських віршиків, чи присвоїли собі достаточну скількість польських висловів і слів. Очевидно, що таких ґеніяльних учителів, які могли би в тім самім[3]), дуже обмеженім часі вчити одних дітей читати й писати, а других розмовляти незрозумілою їм мовою, втовкати їм у голову незрозумілі вірші і т. д. — ми ще не маємо й дуже сумнівне, чи коли взагалі дочекаємося їх. Та якщо йде про польську мову, то позитивний вислід усе мусить бути. „Вчитель використає тут години т. зв. тихих праць („cichych zajęć"), чи пак додані спеціяльно години. Які години тихих праць? Розуміється, що не можуть тут уходити в рахубу години польської мови, бо саме їх не вистарчає. Зрештою, у нас не треба аж спеціяльного доручення, щоби використовувати години польської мови на навчання саме тієї мови... Отже п. куратор **поручає** використовувати для навчання польської мови години інших предметів (читайте: української мови). Чи треба ще доказувати, що це кураторське „поручаю" ідентичне з „приказую"?

Для кращого зрозуміння подаємо, що години т. зв. тихих праць — не істнують узагалі, тому їх ніхто ніколи не може „використовувати". Тільки тоді маємо до діла з тихими працями (не з „годинами т. зв. тихих праць"), коли маємо рівночасну науку 2—3 відділів. Тоді так: учитель перероблює, скажім, із першим відділом якусь читанку, а другий відділ у тім-же часі, скажім, пише якусь вправу. Звичайно на тій самій годині кожний відділ має пів години тихої і пів години голосної науки. Отже в такім випадку нема ніякої можливости використати час цих „тихих праць" на навчання початків читання й писання польської мови, тому, що вчитель у часі „тихих праць" одного відділу є зайнятий із другим відділом, який має в тім часі голосну науку; а навчання початків читання й писання без діяльної участи вчителя, як відомо, неможливе.[4]) А зрештою: Як можна використати „годину тихої праці" з української мови на навчання польської мови? Просто хіба так, що замісць учити української мови — вчить учитель польської. Коротко і ясно. Тільки „тихі праці" тут ні при чому. Тому ще раз повторюємо: п. куратор поручає використовувати для навчання польської мови години української мови, за що обіжник із дня 18. III. 1929 р. ч. I—4593/29 передбачував дисциплінарну відповідальність.[5])

Щодо спеціяльних годин, призначених додатково на навчання польських дітей читання й писання в польській мові, то скажемо, що сьогодня, яке стоїть під знаком редукцій годин навчання, про це не може бути ніякої мови.[6])

Та обіжник Вол. Кураторії з 5. IV. 1930 р. комплікує ще більше справу навчання в других відділах. Приймім, що вчитель навчив у першім відділі українців читати й писати тільки по українськи, поляків тільки по польськи. Логічно виходить, що в другому відділі перших учитиме початків польського читання й писання, других українського. Тут виринають знову питання: що робитиме вчитель у другім відділі на годині польської мови з поляками, які опанували техніку читання й писання ще в першім відділі — тоді коли мусить із українцями починати цю науку щойно вперше? Очевидно, що не може повторяти з польськими дітьми опанованого вже матеріялу. Залишається одинокий вихід: завести два підручники — для українців „elementarz", для поляків читанку для другого відділу. Те саме відноситься до навчання української мови. Чи вистане вчителеві часу, щоби вчити обох мов у тім самім часі на два фронти? Нам здається, що це взагалі фізична неможливість.

К. П.

(Докінчення буде.)

---

[1]) Свідомо кажемо: „виглядало би", тому, що постанови цього розпорядку досі не виконуються в чистій формі, тільки в значно змодифікованій інспекторами й польським учительством.

[2]) Також цікаве, який процент треба уважати „значною більшістю"? Тут польським учителям залишили широку свободу рухів.

[3]) Не забуваймо, що в 70 проц. волинських шкіл перший відділ учиться ще до того рівночасно з другим.

[4]) Ще є „тихі праці" також у відділах, які вчаться окремо, але вони тут необхідні. Прим. рисування мап на географії, шкільні письменні вправи і т. д. Та ці праці конечні, тому й часу, призначеного на них, не можна без школи для даних предметів використовувати на навчання польської мови.

[5]) „Stan ten nie może być tolerowany, poleca przeto Pan. Inspektorowie nauczycielstwu: ściśle przestrzegać języka nauczania danego przedmiotu. Nauczycieli, którzy nie zastosują się do zarządzenia, należy pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej".

[6]) Коли ми вже заговорили про редукцію годин навчання, то мусимо зазначити, що шк. інспектори переводять її тенденційно! Прим. польської мови залишають 4 год. для даного відділу, а української тільки 1 або 2.



# За відобрання втрачених провінцій.

ГАМБУРҐ, 24. III. ПАТ. Німецька преса, обмірковуючи відобрання втрачених після війни провінцій, не обмежується до польських чи французьких територій, але торкається теж території данської. Союз „Вірних Батьківщині" в північному Шлесвіґу має 90 товариств, що премують до прилучення цієї провінції до Німеччини, зміцнюючи німецьку меншість та вдержуючи звязок з Німеччиною. В останньому часі повстала спеціяльна орґанізація молоді.

---

**ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. БЕРЕЗНЯ 1932.**

І. ФЕДОРОВИЧ-МАЛИЦЬКА.

# За ориґінальне національне мистецтво.

**Рідна психіка. — Джерела рідної творчости. — Моральна краса.**

Мистецтво, усяке мистецтво, треба розуміти як обяв психольоґічний. І влучно зауважує М. Драган у своїй недавній статті, що „творчість наших мистців не може не бути національною", бо коли віримо в те, що національність — це певна скількість колективних духових прикмет — мусимо також вірити в те, що ці спільні нам духові та расові прикмети виявляються у творах українського мистецтва.

Та вони можуть свобідно виявитися лише тоді, коли сам мистець у першій мірі вірний собі, себто коли він перестерігає перше та найважніше правило мистецької творчости: правило ідентичности твору з його творцем.

Щоби бути вірним самому собі, вірним оцим своєрідним рисам духової структури, яку звемо „національною", воно не байдуже, звідки артист черпає враження та спонуки, які перероблятиме у своїй мистецькій діяльности. Отже не байдуже, чи український артист черпатиме своє натхнення з багацтва чужого нам духом, чи власного народу.

Твір мистецтва, передовсім твір артиста-маляра, повстає переважно під впливом захоплення, чи-то грою світла, чи гармонією барв, що взаємно себе доповнюють, ритмікою ліній та інших суто-малярських цінностей.

Ці цінності не істнують самостійно, а виступають завсіди як атрибути видимих форм та предметів. Такі-то предмети можна найти скрізь по широкім світі; але не байдуже, де їх шукає артист, що бажає не затратити живого звязку з духовою — що так скажу — субстанцією власного народу. Бо кожна річ, на якій зупиняємо свою увагу, одночасно ділає противлежно на нас силою взаємної компенетрації. У цьому небезпека. Збереження нашої духової субстанції має далекосяжну вагу для розвитку нашого національного мистецтва.

Правда, ми, як висловився один мій знайомий молодий артист-маляр, „необтяжені культурою". Воно дійсно так і залежно від погляду, можна таке ствердження підкреслити сумною усмішкою або — провокаційним наголосом на „обтяжені". Та хоча наше дотеперішнє мистецтво, як каже М. Драган, було творенням синтези двох протилежних культур, ця обставина не повинна нас ані соромити ані смутити.

Треба приняти факт, що ми дійсно, наслідком ненормального, вічно-турбованого історичного розвитку, стали нині взагалі, духово як і матеріяльно, синтезою не лише двох культур, але найріжнородніших впливів. Чи то в значінні „народу-бастарда", як це окреслив Донцов в одній, давній уже, дуже влучній статті, чи в значінні народу, який може покликаний стати чинником ширше понятої европейської культури: цей характер синтези явно виступає скрізь, тут у нас навіть у релігії. Бо що інше представляє собою обряд греко-католицький, як не рід гибридизму, отже також продукт схрещення?

Але так сталось силою історичних подій і саме **ця ріжнородність духових компонентів нашої національної психи ручить за те, що черпаючи з власних цінностей,** не скоро їх вичерпуємо і що, будучи вірними собі, **не наражуємося на „вузькість" національного овиду.**

Вільно нашим молодим артистам вчитись на чужині, як це діється в нинішну пору, здебільша з конечности. **Одначе під цією конечністю розумію виключно обставини політично-матеріяльні.** З огляду на момент духово-моральний треба вважати довший побут на чужині, де би це не було, за явно шкідливий для наших молодих мистців тому, що одночасно зі щоденним життям та зі засвоєнням собі чужинних метод формального трактовання малярських проблем, вони свідомо або несвідомо підлягають таким духовим впливам, що їх відчужують від рідного пня. Незамітно вкрадається у вражливу душу артиста захоплення чужою красою, чужою величю — і хочаб ця чужа краса та чужа велич була найкращою — він, обдаровуючи чужу красу тим захопленням, на яке у рівній а може далеко більшій мірі заслугує краса його рідного краю, несвідомо обкрадає свій рідний край, якого краса лишається незаміченою.

Деякі з модерних теоретиків мистецтва визначуються принципіяльним легковаженням предметового змісту артистичних творів. Не тут місце поглибити складне та вічно актуальне питання матеріялу, форми та змісту (Stoff, Form, Inhalt). — Обмежуюсь до твердження, що в нинішній добі, так як і в минулому, завданням мистецтва є передавати естетичні цінності. (Це також підкреслює М. Драган, кажучи, що мистецтво в першій мірі має інші завдання: впливати на душу само собою і плекати естетичний змисл людини).

Значіння і далекосяжність поняття „естетики" та „естетичного" такі величезні, що ще ні хто, почавши від англійського естета Рескіна аж до наймоднішого і наймодернішого фахівця у цій ділянці, італійця Бенедетта Кроче, його не вичерпав.

(Продовження буде.)

## З польської преси.

# Після вбивства комісаря Чеховського.

**ВБИВНИКОМ — КОНФІДЕНТ ПОЛІЦІЇ?!**

Тому, що вчорашні львівські газети, які подавали інформації про вбивство, здебільша підлягли конфіскаті з поясненням, що всякі такі звістки небажані з уваги на тайну слідства, — нинішні львівські газети передруковують замітки варшавської преси. І так м. і. „Експрес Поранни" приніс слідуючу сензацію:

> Один зі свідків вказав в альбомі на одного типа, **який був конфідентом пок. Чеховського та якого він буцім то бачив безпосередньо після вбивства, як той тікав з револьвером у руці**, з якого ще курилося. Одначе слідчі власти відносяться дуже скептично до того зізнання.

Подаємо цю звістку за несконфіскованим числом „Хвілі", якої перший наклад був сконфіскований за зміст наради у воєводи Ружицького — про що пишемо нижче.

**ПРИЇЗД ШЕФА СЛІДЧОЇ ЦЕНТРАЛІ.**

„Хвіля" подає: „Вчора поспішним потягом приїхали з Варшави: начальник виділу безпеки у міністерстві внутрішніх справ п. Кухарський і шеф централі слідчої служби інсп. Пйонткевич. Просто з двірця оба достойники поїхали до воєвідства, де прийняв їх воєвода Д-р Рожнєцький. Потім відбулася конференція представників центральних властей у начальника виділу безпеки у воєвідстві п. Соханського, після чого нач. Кухарський і інсп. Пйонткевич поїхали до слідчого виділу при вул. Казимирівській, де познайомилися з поступами слідства (далі сконфісковано). Як довідуємося (пише „Хвіля"), поліційні власти є тої думки, що слідство находиться на правильній дорозі". (Далі знову сконфісковано).

**ВБИВСТВО ТА — КОНГРЕС УНДО.**

Та сама „Хвіля" з 25. п. м., в окремій статейці п. н. „На маргінесі вбивства", подає таку увагу:

> „Серед офіціяльних чинників дивляться на те вбивство як на новий прояв відновленої активности У. О. Н., яка тою своєю кріваваю демонстрацією хотіла висловити погляд, як та організація глядить на можливости розвязки української проблеми, що їх мають обмірковувати на найближчому зїзді УНДО, скликаним на 25. і 26. п. м. до Львова".

Далі пригадує автор недавню статтю пос. д-ра Ст. Барана (про летючки О. У. Н.) та комунікат Українського Комітету Допомоги Вбогим і Безробітним — одначе друга половина того речення підпала вже конфіскаті. А шкода: бо ми так і не розуміємо, який може бути звязок поміж таким актом террору і статутовими періодичними нарадами політичної партії та при чому тут „можливости розвязки української проблеми"?!

**„ПРОВОКУВАННЯ ДВОХ ГРОМАДЯНСТВ".**

Під повищим наголовком „Газета Львовска" з 24. п. м. принесла обширну передову статтю, присвячену рефлексіям після вбивства ком. Чеховського. Вправді автор сам стверджує на вступі, що „підозріння (наче би Чеховського вбила якась українська революційна група) досі ще не є потверджені ніякими безсумнівними доказами", а проте категорично приймає тезу про політичний характер убивства і весь час займається проблемою доцільности української революційної акції.

Це основна хиба тієї статті, опертої на суперечности, на засадничо фальшивій — або бодай згори сумнівній — премісі. Друга, суттєва, це доказування тези, що поза українською революційною організацією **мусить** стояти „хтось", який є „мозком", а сама організація лише „руками" революційної акції:

> **комусь** залежить на тім, щоби з поляків і українців зробити непримиримих ворогів.

На тему цієї „гри" автор розводиться досить широко. „Жахливим непорозумінням" називає те, що буцім то самі члени організації є несвідомі своєї ролі сліпого знаряддя...

Такий підхід до справи вважаємо дуже плоским: він іде по лінії „найлекшого спротиву", підхоплюючи стару ендецько-„Куреркову" тезу про „німецьку інтригу" й українську несамостійність на якомунебудь полі, чи то легальному чи нелегальному! Це неповажне трактування проблеми. Так само неповажно розглядає автор проблему корисности чи шкідливости діяльности такої підпольної організації для міжнаціональних взаємин: площина хоч як гарної фразеольогії є тут занадто вузькою і плоскою, бо це проблема справді поважна, широка і глибока

—o—

## Бенеш про співпрацю середньо-европейських держав

В закордонних комісіях праських законодатних органів виголосив міністер Бенеш експозе, в якому торкнувся господарської співпраці середньо-европейських держав. Принципіяльне становище Чехословаччини зводиться до того, що її уряд не візьме участи в ніяких переговорах без участи Румунії й Югославії та якщо Берлін і Рим не дадуть згоди на внесення Франції. Обговоривши меморіяли французький, німецький та італійський в тій справі, Бенеш зазначив, що треба конче найти спільну платформу між 5 заінтересованими державами. Експозе Бенеша знайшло сильний відгук в цілій европейській пресі, що обговорює його із становища своїх держав.

# Комедія з анкетною комісією.

ПАРИЖ, 24. III. ПАТ. В кабльотелеграмі з Далекого Сходу спеціяльний кореспондент „Матену" повідомляє, що анкетна комісія Союзу Народів, яка цілий тиждень брала участь у ріжних банкетах, є фізично зовсім знесилена. Італійський делегат розхорувався. Так само льорд Лейтон перетомлений японськими церемоніями та обідами. Комісія звідала побоєвище в Чапеї, що пригадало їй враження зі світової війни. В суботу і неділю члени комісії їдуть до Нанкіну та Пекіну, де мусять взяти участь в китайських приняттях, заки вкінці дістануться до Манджурії, щоби станути супроти доконаних фактів. Члени комісії зможуть перевести тільки ретроспективну анкету без більшого політичного значіння.

## Загострення литовсько-німецьких взаємин.

КЕНІҐСБЕРҐ, 24. III. ПАТ. З Ковна повідомляють, що Литва задумує в найближчому часі видати новий закон у справі соймової виборчої ординації. Участь політичних партій в майбутньому соймі буде дуже мала, бо сойм буде складатися з членів торговельних, промислових і ремісничих палат, до яких делегати будуть вибрані на основі спеціяльної виборчої системи. Мемельський статут передбачує, що виборча ординація обовязує не тільки на території цілої Литви, але й на території Мемеля і послів литовського сойму будуть вибирати так само як послів до мемельського сойму. Отже якщо увійде в життя новий закон, буде розтягнений автоматично й на Мемель. Через те Литва зможе утворити в Мемелі свій сойм і не потребує числитися з німецькою більшістю, що орієнтується на Берлін. Уведення нової виборчої ординації на територію Мемеля причиниться до дальшого загострення литовсько-німецьких взаємин.

# Опозиція на Радянській Україні.

Контрольні комісії московських центральних органів займалися в останніх часах відносинами в українській секції комуністичної партії. Стверджено, що опозиція Троцького обробляє особливо Україну. Опозиційні промовці виступили на зборах великих заводів у Київі та Харкові, виступаючи гостро проти московського центрального уряду. Особливо в господарських установах замітна права і ліва опозиція. Москва зареагувала тим робом, що перш усього виключила з партії двох українських журналістів, якими тепер занялися органи ДПУ. Переведено теж основну чистку в господарському комісаріяті українського радянського уряду. Недомагання харчових установ приписують теж опозиційним службовцям, яких потягнули до строгої відповідальности.

—o—

## З життя наших установ.

**Дещо про діяльність Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові.**

Як ми вже коротко повідомляли, X. Звичайні Загальні Збори Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові відбулися в суботу, 19. березня ц. р., в льокалі Т-ва „Українська Бесіда". У відсутности недужого голови УКТОДІ д-ра І. Ґижі проводив Зборами і здавав звіт за минулий рік діяльности в заступстві голови ред. Д. Паліїв.

Від 1927 р. виплачує УКТОДІ безперервно кожного місяця ренту 416 інвалідам у висоті 10 до 60 зол. місячно. Окрім цього користало з фондів Т-ва 112 інвалідів з опроцентуванням понижче 35 прц. та інваліди свіжо зголошені. Не зважаючи на інтенсивну діяльність Ради Т-ва та службовницького персоналу, загальна сума жертв та вкладок на цілі Т-ва зменшилася у звітовому році на кількасот золотих в порівнанні з попереднім роком. Зменшилися також доходи інвалідських робітень. Українські установи в Америці й Канаді, котрі зложили до диспозиції УКТОДІ фонд на Дім Українського Інваліда (32.500 дол.) погодилися на те, що УКТОДІ зужило відсотки від цього фонду на ренти інвалідам і ця обставина врятувала УКТОДІ від евент. недобору фондів на покриття найконечніших видатків.

Т-во мало у звіт. році такі вплини грошей:

| | | |
|---|---|---|
| Жертви з краю . . . | зол. | 45.062.45 |
| Жертви з Америки й Канади | „ | 76.813.40 |
| Членські вкладки . . | „ | 9.520.95 |
| Відсотки . . . . | „ | 22.546.— |
| Доходи робітень . . | „ | 846.51 |
| Разом . . | зол. | 154.779.31 |

Видатки в цьому часі були такі:

| | | |
|---|---|---|
| Ренти інвалідам . . | зол. | 94.663.58 |
| Удержання Дому Укр. Інвалідів | „ | 13.683.29 |
| Протези . . . . | „ | 7.134.60 |
| Лікування . . . . | „ | 1.812.74 |
| Адміністрація . . | „ | 27.690.75 |
| Движимости (машини й аморт.) | „ | 1.020.17 |
| Податки й амортиз. реальн. | „ | 2.076.30 |
| Видавництва для [illegible] | „ | 1.913.52 |
| Разом . | зол. | 150.995.24 |

Від початку самостійного існування УКТОДІ, себто за рр. 1923 до 1931, зложило українське громадянство в краю в жертвах і вкладках для забезпечення інвалідів Української Армії, коли взяти під увагу кожночасний курс доляра 48.330.20 ам. дол., Америка і Канада на ренти 47.992.69 ам. дол., Америка і Канада на Дім Укр. Інваліда 32.512.60 ам. дол. Разом 128.835.49. ам. долярів.

З організаційного звідомлення довідалися присутні на Заг. Зборах, що УКТОДІ має 2.670 членів (з чого третина частинно залягає з вкладками). В останньому році прибули 2 філії (в Золочеві і Калуші), так що всіх філій УКТОДІ є 14. Найдіяльніші з них є філії в Перемишлі, Станиславові, Самборі, Тернополі і Коломиї.

Дотично Дому Українського Інваліда УКТОДІ ще не рішилося остаточно, в який спосіб виконати мандат української заморської еміграції. Йдуть переговори з Українським Театральним Комітетом з метою реалізації будови Дому на частині т. зв. театральної площі при вул. Сапіга. Тепер реалізація будови залежить уповні від власників площі.

Після переведення доповняючих виборів на місце уступивших членів Гол. Ради Збори закінчилися.

Уконституування проводу УКТОДІ відбулося дня 23. III. ц. р. Президію творять: д-р Іван Ґижа голова, М. Брилинський і д-р К. Паньківський — заст. голови, др Я. Олексишин, секретар, дир. Ст. Волошиновський, скарбник.

—o—

## Дрібні вістки.

Надпрезидент бранденбурської провінції припинив на два тижні 8 провінціяльних часописів за статті образливі для Гінденбурґа і Брінінґа.

Берлінський Промисловий Банк, що належить до концерну Мішеля, оголосив невиплатність.

Бюджет німецької республіки на 1932 р. обчислений на 8 і пів міліярда марок, значить майже міліярд менше між торічний.

—o—

**ПРОТИ РОЗВЯЗАННЯ СОЙМУ В МЕМЕЛІ.**

БЕРЛІН, 24. III. ПАТ. Німецький уряд зголосив у Ковні протест проти розвязання сойму в Мемелі. Покликуючися на збірну ноту сигнатарів до ковенського уряду, протест зазначує, що литовські розпорядки суперечні з дорученнями Ради Союзу в справі способу іменування мемельської директорії. Нові вибори до мемельського сойму визначив литовський уряд на 4. травня ц. р.

# Економічний огляд.

**Франція хоче помогти Польщі за ціну податкових та соціяльних реформ?**

„Польска Ютшейша", що появляється на Шлеську, в ч. 4-ому подала вістку, що Франція обіцяла Польщі позичку в розмірі одного міліярда фр. франків та інвестиційну рухливість французьких капіталістів на польському терені, якщо варшавський уряд переведе основні зміни в податковому і соціяльному законодавстві. Очевидно — цю вістку треба брати з застереженням. Не відомо, чи сплодила її уява під впливом горячкової ревізії тих законодавств у Варшаві в останньому часі, чи справді горячкова ревізія є наслідком обіцянок французів?

**Гор.-шлеські гути, польський уряд і німецький капітал.**

Залізний промисл на Гор. Шлеську, що даремно просить уряд віддавна інтервенції, чіпляється вже останньої дошки ратунку. Він алярмує, що гути, які є фундаментом оборонної сили держави на випадок війни, є близькі руїни. Тільки негайні державні замовлення, як теж можливість дисконту совітських векслів може ще ситуацію врятувати. Гути — мовляв — мусять утримувати 84.2 проц. передвоєнної робітничої залоги при 15 проц. передвоєнної продукції. Якщо поміч не наспіє, то слідом за гутою „Мир" також і інші гути зажадають судового надзору. В німецьких колах на польському Шлеську поширюються чутки, що польський уряд з розмислом не спішиться фінансово помогти, аби гути після судового надзору були примусово продані, при чому перейдуть в руки нenімецьких капіталістів.

**Данія і Норвеґія не хочуть більше польського вугля.**

З Копенгаги наспіли вісти, що данський уряд рішив не допускати від 1. квітня ц. р. польський вугіль на терен Данії. Іде йому про те, аби до конференції домінїй В. Британії в Оттаві Данія вивозила до Англії якнайбільше споживчих продуктів, а на це мусить вона брати вугіль з Англії. Для Польщі є це справа поважна, бо в мин. році вивезла вона на данський ринок 2 міл. тон вугля. — З Норвеґією справа теж грізна. Там тепер ведеться пресова кампанія проти вугля із Польщі, яка від року зовсім замкнула свій ринок перед експортовими артикулами Норвеґії. В кампанії цій беруть участь найповажніші щоденники. Вони накликують просто до бойкоту вугля польського походження.

**Погані гороскопи світової господарки.**

Інститут досліду конюнктур у Берліні, відомий із правильних заключень, опублікував останнє справоздання про стан світової конюнктури в дуже песимістичному тоні. Хоч є — мовляв — передпосилки на поправу, одначе на перешкоді стоїть політична непевність (війна на Дал. Сході, справа відшкодувань, демобілізаційна конференція і т. і.). Світова торговля корчиться все більше. Тільки непромислові країни, багаті в сирівці, а з промислових одинока В. Британія, відчувають тепер зменшення депресії. Всі інші краї валяться у пропасть ще більшої кризи, а головна причина того: скупість грошового обігу. Весь світ через те звертається проти дефляції. Початок тому дали Злуч. Держ. Америки форсуючи дешевий кредит.

**У Франції.**

Через зменшування експорту звільняється темпо праці у французьких фабриках. Вистане сказати, що експорт цей у січні ц. р. приніс 2.3 міл. фр. проти 3.8 у січні 1931 р. і 4.7 у січні 1930 р., себто впродовж двох літ скорчився більше ніж на половину. Через те Франція готується виповісти цілу низку торгов. договорів, а в першу чергу договір із німцями. Страйки стають там грізним явищем будня, армія безробітних зростає (зареєстрованих є вже біля 300 тисяч, — рахують других стільки нереєстрованих). Великі маси чужинних робітників, у першу чергу польських і наших, мусіли кинути варстати і мандрувати з поворотом у рідні сторони. Дефіцит у цьогорічному бюджеті оцінюють на близько 3 міліярди. Загроза здержання німцями репараційних сплат, зменшені доходи із заграничних льокат (стягнених як золото до Франції), упадок туристичного руху — ось грізні моменти для платничого білянсу. Що правда, французька валюта має сильні фундаменти, бо на 83 міліярди банкнотів лежить у пивницях Франц. Банку 75 міліярдів франків у золоті. Цей надмір золота є непродуктивний, а ситуація у світі є того роду, що важко є Франції ризикувати інвестиціями та кредитами. Ворожать, що Франція — так як скупа людина — буде бідувати, хоч кругом неї гори золота.

**У Бельгії.**

Підставою бельгійської господарки є експорт, а через те протекціонізм, що поширився тепер так страшно по світі, підрізав заграничну торговлю Бельгії, а з тим усе її господарство. Відборцем половини вивозової квоти були досі сусідні держави. І так: участь Англії — 20 проц., Франції — 18 проц., Німеччини — 10 проц. Коли зважимо, як сильно змінилась тепер торговельна політика цих держав, як поважно зредукували вони ввіз із чужих країв, — то картина буде ясна. Ця господарська тіснота примушує Бельгію оглядатись за ратунком і вона бачить його у митній унії з голяндцями і французами. Переговори ведуться, хоч офіційно бельгійський уряд відкидає можливість такої унії. З Польщею має почати Бельгія незабаром переговори у Брюселі. Польща хоче перефорсувати більші контингенти вугля і хмелю в заміну за відповідні контингенти на привіз деяких бельгійських пів- і цілих продуктів.

**У Манджурії.**

Премієр Чан-Ше заявив, що Манджурія змінить тепер політику „відчинених дверей" і митні привілеї дасть тільки тим державам, які визнають манджурський уряд і заключать із ним торговельні договори. — 1. квітня почне свою працю Центр. Держ. Банк, який отримав право емісії банкнотів. Буде прийнятий золотовий паритет і всі дотеперішні банкноти, оперті на сріблі, будуть з обігу стягнені. — Польські торговельні кола шукають у Манджурії ринків збуту, при чому навязані тісні звязки з польськими купцями в Харбіні

**В. Н-вич.**

**Хто не платить за часопис, підриває рідну пресу.**

# З документів часу.

Ми дістали до поміщення такий документ часу:

Skole, dnia 10. marca 1932.

Starosta powiatowy Skolski.
Nr. 59/So/32.

Do Pana Burmistrza miasta
Skolego.
i wszystkich Panów Naczelników gmin
w powiecie.

Filja Czytelni Proświty w Skolem względnie inne osoby ze Skolego rozesłali do Naczelników gmin powiatu skolskiego gotowe, drukowane na maszynie formularze, protestujące przeciw projektowi ustawy samorządowej, kolonizacyjnej i szkolnej. Wedle §§ 29—40 ustawy gminnej z 12/VIII 1866 wyczerpująco jest przedstawiony zakres działania rady gminnej, który bezwarunkowo przekroczony być nie może. W powyższych postanowieniach niema nigdzie wymienionego uprawnienia rady gminnej do wyrażania swej opinji o projektach ustaw.

Wobec powyższego **zakazuję** Panom Naczelnikom gmin — by na podstawie § 55 ustawy gminnej nie przedkładali rezolucji w sprawach wyżej wymienionych pod uchwały rady gminnej, a gdyby pomimo tego protesty powyższe zostały uchwalone przez radę gminną, nakazuję Panom, aby z urzędu — na podstawie § 55 ustawy gminnej — wykonanie tej uchwały wstrzymali i przedłożyli ją starostwu powiatowemu w Stryju do rozstrzygnięcia.

Przeciw Naczelnikom gmin, którzy dopuścili do uchwalenia protestów i zaopatrzyli je w myśl uchwały Rady gminnej lub bez uchwały Rady gminnej pieczęcią — wdrożę dochodzenia dyscyplinarne.

Za zgodność:
Starosta powiatowy: **Karol Mahr. wr.**
**(M. Nazarewicz kanc.).**

До цього рескрипту, який говорить сам за себе, додамо тільки те, що у Скольому нема зовсім „філії читальні Просвіти"...

—o—

# ОСТАННІ ВІСТИ

**СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ЛЬВОВІ.**

Перед львівським судом присяглих ішла розправа проти Мих. Мозола з Городка Яг., обвинуваченого в грабіжницькому вбивстві З[illegible]нової з Городка Яг. Присяглі затвердили питання про злочин душогубства 11 голосами, а заперечили питання, що обв. ділав у стані афекту.

На підставі того вердикту трибунал засудив Мозола на кару смерти (шибеницю). Засуджений приняв присуд рівнодушно. Оборонець д-р Шухевич застеріг собі три дні задля надуми.

**В БОЧКАХ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР.**

З румунського містечка Тігіни повідомляють, що з протилежного містечка Генерал Ул[illegible] по більшовицькому боці віхало 5 возів, на яких були дві бочки. Селяни сказали сторожі, що хочуть набрати в бочки води з Дністра. Вози віхали на Дністер, візники стали рубати лід. Користаючи з хвилевої неуваги сторожі, візники підігнали коні та почвалали в напрямі румунського кордону. Коли вози були вже при румунськім березі, заломився лід. Три вози пірнули під воду, два щасливо доїхали до Румунії. Показалося, що в кожній бочці було по 3 мужчини: 18 із них і 2 візники найшли смерть у воді.

**ЛЕГКОВАЖНЕ СТАНОВИЩЕ „ТАЙМСА" в ірляндській справі.**

ЛЬОНДОН, 24. III. ПАТ. „Таймс", з'ясовуючи докладно становище Англії в непорозумінні з Ірляндією, домагається злегковажити справу й навіть зазначує м. ін., що не треба надавати їй надто великої ваги, як вона на це заслугує. Нема мови про вжиття насильства, щоби примусити Ірляндію до пошанування принятих давніше умовин. Одначе часопис поручає низку господарських репресій: усування ірляндців із урядових становищ в Англії, відбирання праці ірляндським робітникам і позбавлювання їх допомоги безробітним. Рівночасно підчеркує „Таймс" потребу спокійної, розважної та чемної поведінки. Дублінський дописувач „Таймса" зазначує, що проблема присяги, яку зголосив парлямент стане актуальна щойно за 5 літ. Походить підозріння, що де Валера поручив цю справу з тією метою, щоб вдоволити крайні елементи своєї партії, яких побоюються.

**ТАРДІЄ ЇДЕ ДО ЛЬОНДОНУ.**

ЛЬОНДОН, 24. III. ПАТ. З віродостойного джерела повідомляють, що між 8—10 квітня прем. Тард'є приїде до Льондону, щоби обговорити з Мекдональдом актуальні міжнародні справи, як справу відшкодувань, льозанської конференції, наддунайської конфедерації та дальші вигляди розброїної конференції. 1. квітня виїздить до Льондону новий американський амбасадор Мельон. Мабуть і він візьме участь у розмовах в справі воєнних довгів.

# На освітньому фронті.

**Недільні курси для провідників освітньої праці у Львові.**

Філія Т-ва „Просвіта" ім. М. Шашкевича у Львові від літ веде вже освітню роботу у львівськім повіті. Ведення цієї праці незвичайно важке з огляду на деморалізуючий вплив великого міста. Всеж таки праця філії вінчається постійними успіхами, судячи хочби по поведенні молоді, яка стає щораз спокійніша, культурніша й активніша в житті наших установ, а вибрики її щораз то рідші.

Щоби освітньо-виховну справу посунути вперед та надати їй більше фаховий характер, філія відкрила дня 20. березня ц. р. недільні курси для провідників освітньо-виховної праці по читальнях львівського і винницького судового повіту. Виклади і практичні вправи відбуваються в неділі і греко-кат. свята між год. 10.—12. в домі „Просвіти" Львів, Ринок 10. II. пов., а цілий курс передбачує приблизно 30—35 двогодинних лекцій.

В програму курсу входять отсі предмети: 1) Круг і завдання освіти дорослих. 2) Орґанізація освітньої роботи в рамах Т-ва „Просвіта". 3) Форми та методи освітньо-виховної роботи. 4) Кооперативно-освітня праця на селі. 5) Санітарно-освітня праця на селі. 6) Закони і приписи, що нормують освітньо-суспільну працю на селі. 7) Елементарні відомости про устрій держави.

Курс розпочався викладом філії дир. С. Маґаляса, на тему „Круг і завдання освіти дорослих". Виклад прелеґента, ілюстрований численними прикладами з життя, дав слухачам стільки нового дотично завдань і підходів освітньо-виховної праці, що всі з захопленням заявили рішучу постанову не опустити ні одної лекції того курсу, хоч деяким учасникам прийдеться робити по 2 милі пішки, чи пак платити за кожний раз по 3—4 зол. за залізничний білет.

Присутніх було 32 представників 17 читалень, з того у віці від 18—20 літ — 13, до 25 літ — 12, до 30 літ — 4, а понад 30 літ — 3. Щодо освіти, то 17 учасників скінчило 4 кл. нар., 1—6 кл. нар., 1—1 кл. ґімн., 5—2 кл. ґімн., 2—4 кл. ґімн., 1—6 кл. ґімн. 2 — торговельну школу, 2 промислову школу, а 1 з учительською практикою.

І вік слухачів, і шкільна їх підготовка дають запоруку, що після покінчення цього курсу освітньо-виховна праця у львівськім повіті піде значно живіше, а ціле суспільно-національне життя набере більшого розмаху і творчости.

Від себе бажаємо і філії й учасникам якнайбільших успіхів у їх змаганнях, а ще більше вдоволення зі своїх досягнень

—o—

# Голод на Закарпатській Україні та автономія.

ПРАГА, 24. III. ПАТ. У звязку з голодом і нуждою серед населення Закарпатської України почалася урядова та приватна допомогова акція. Преса догадується, що дійде до димісії теперішнього краєвого президента Розсипаля. На думку преси мають теж приступити до реалізації автономії на Закарпатській Україні, що її, як відомо, запевнює міжнародній договір і чехословацька конституція. Треба підчеркнути, що зокрема ліва преса виступає з сильним голосом опозиції проти президента Розсипаля.

—o—

**При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.**

### ІРЛЯНДСЬКО-БРИТІЙСЬКИЙ СПІР.

ЛЬОНДОН, 24. III. ПАТ. „Дейлі Геральд" повідомляє, що де Валера задумує приїхати особисто до Льондону, щоби запобігти навному зірванню ірляндсько-британських взаємин. Британський кабінет створив спеціяльну підкомісію, що буде постійно займатися справами спору з Ірляндією.

## З орґанізаційного руху.

**Хирів.**

У неділю, 6. III. н. р., відбулось в Українському Народньому Домі в Хирові заходами місцевого Народнього Комітету справоздавче віче. Віче отворив в год. 1-ій пополудні при участи понад 400 осіб з Хирова і доокодичних громад Франц Липецький. Дуже річевий і захоплюючий реферат про політичне положення нашого народу та про діяльність Української Парляментарної Репрезентації виголосив посол д-р Степан Біляк. Зокрема обговорив він докладно нові урядові закони і законопроєкти та їх шкідливі наслідки для українського народу. Промову посла переривали вічевики рясними оплесками, а зі зворушення було видно на їх очах сльози. Одногодинний цікавий господарський реферат виголосив посол Гринь Тершаковець.

Після того у формі запитів звертались: Кавик Іван з Хирова у справі зльокавтованих залізничників, Яворський Степан з Розсіх у справі заходів, щоби його громаду прилучено до повіту Добромиль, Купіль Іван з Сушиці Малої у справі воєнних відшкодувань, Гаваль Гринь з Городович у справі державних рент для українських інвалідів. Лешишин Михайло з Сушиці Малої у справі відомої конференції у львівського воєводи і т. д. На всі, а зокрема на останнє питання, відповіли посли річево й переконуючо. Одначе це не переконало двох студентів, які вже перед вічем зорганізували біля себе горстку радикалізуючого елементу і хоч підчас промов послів кричали „Слава", то тепер, не зголошуючись навіть до голосу, почали плести теревені і неможливим способом критикували все, що зробила У. П. Р. Зробили це тому, щоби позбавити вічевиків гарного враження з віча, а партію впливу серед народу. Їх виступ обурив — з виїмкою крикунів — усіх вічевиків. Віче закінчилося відспіванням національного гимну в год. 3.30 пополудні.

Дня 9. III. ц. р. в год. 7. веч. відбулася в Хирові політична нарада, на яку запрошено поважну кількість громадян з Хирова і доокольчиних громад. Організаційний реферат виголосив Франц Липецький. В дискусії забирали голос: Вахович Іван, Зарицький Микола, Костик Михайло і Бойко Михайло. Після дискусії зібрані ухвалили одноголосно таку резолюцію: „Учасники політичної наради осуджують гостро виступи крикунів підчас віча в Хирові дня 6. III. ц. р., одобрюють діяльність проводу партії УНДО, висказують Українській Парляментарній Репрезентації, а зокрема послам д-рові Степанові Білякові і Гриневі Тершаківцеві повне признання і довіря та заявляють, що будуть рішуче боротися проти всіх кириників і розбивачів національного політичного фронту".

**ВІДГУКИ ДНЯ.**

## Два дарунки.

В останніх днях (точніше місяцях) дістав я два дарунки від... не знаю від кого. Редакційні товариші вирішили, що це напевно від невіст.

І я так думаю.

Адже не можна припустити, щоби поганий пол посилав собі дарунки, та ще такі.

Прийшов до мене одного дня лист, а в тому листі... зломане серце. Щоправда тільки з медівника і зломане, але всетаки серце.

Пророчистий дарунок полонив мене своєю ніжністю. Довго сидів я над ним і мріяв. Признаюся — мріяв! Які то пальчики надломлювали медівник, які очі всміхалися при цім, який язичок заліплював коверту... Письмо на коверті незнане, підпису нема, — тільки надломане серце. Взяв я його в руки легесенько, ніжно, якби брав оригінальне — і схрупав.

Шановна Пані! Хоч часом зареклямую якогось дентиста, та зуби в мене ще не направлювані. Так само швидко схрупав би і оригінал, колиб Ви так легко подарували його мені, як оцю солодку підміну.

На жаль, догадуюся, що так воно не є і тому мені по з'їдженні медівника в губі було солодко, а на душі гірко...

Другий дарунок застав мене при телефоні.

Малий хлопчина притащив величезний кіш, завинений у рожевий папірець.

З тріюмфом у очах вніс я кіш у редакцію і почав розвивати.

Всохла пальма заткана в старий горнець, цибуля і петрушка...

О, Незнана Пальмо Життя, яка висилала єси мені цю посилку! Чи подарована квітка мала бути праобразом Твоїм?!

Не вірю!

А цибуля... Чи має нагадувати мені Твою перфуму?!

Не припускаю!

А петрушка... Чи це матеріяльний доказ за те, що я з Тобою нівразу в цьому карнавалі не перекрутився!?...

Не уявляю собі!

А зате вірю, припускаю і уявляю собі, що це все післав мені якийсь заздрісник, якому не дають спати: моя любов у малих фейлетонах і мої малі фейлетони в любови.

**Галактіон Чіпка.**

## НОВИНКИ

**— Приймаю як давніше в моїм заведенні при вул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. — Насс.**

**— Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорущина 5.** (біля кіна „Аполльо") **поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол.** 786 75—100

**— Овочеві щепи** замовляти: А. Терпиляк — садівничо-огородниче заведення в Залукві, почта Галич. Ціна від 0.50—2.50 зол. за 1 штуку. Жадайте цінників. 16—21

**— Нове українське підприємство у Львові.** Вже давно давалася відчувати у нас недостача українського літографічного заведення, яке, виосажене у найновіші здобутки техніки — заспокоювалоб потреби нашого життя в цій ділянці. Цю люку виповнила фірма братів Чучманів: Графічні Заведення „Унія", Львів, вул. Міцковського ч. 5., тел. 92-97, яка — поруч істнуючої вже досі клішарні — відчинила також літографічний відділ. Провід того відділу обняв один з найкращих літографів краю, п. В. Андрейчин. Новій інституції слід побажати найкращих успіхів, а наше громадянство, надіємося, щиро віддержить цю нову станицю рідного промислу, віддаючи до неї всі праці з тої ділянки.

**— „Мистецтво Львова"**, виклад на „Курсі Провідництва по Львові", влаштованому туристкраєзнавчим т-вом „Плай", виголосить ред. М. Голубець у пятницю 25. п. м. в год. 18. у домівці шкіл У. П. Т. при вул. Мохнацького 12.

**— Нова українська крамниця у Львові.** 19. п. м. при вул. Городецькій 95, у Львові відбулося посвячення домівки кооперативи „Пласт". Уділ до цієї кооперативи підвищили Загальні Збори з 2 зол. на 5 зол.

**— Хто черговий?** Кооперативна фабрика паперців „Будучність" у Тернополі прислала 1000 зол. (тисячу зол.) для голодуючої Гуцульщини. Комітет складає цим щиру подяку за оцю значну допомогу, яка буде розділена поміж найбільше потребуючих. Це зрозуміння потреби загалу і скоре ділання засвідчує власне наша фабрика „Будучність" у Тернополі, яка перша, тільки на саму вістку в часописах про голод Гуцульщини вже післала, як на нинішні часи, так значну допомогу. Думаємо, що не забракне других наших кооператив і установ, які також добре розуміють вагу нещастя Гуцульщини. — **Комітет допомоги голодуючій Гуцульщині в Коломиї.** (Комітет просить всю українську пресу передрукувати цей поклик).

**— Ягілки** — підручник з нотами Д-ра Барвінка можна дістати по 2.20 зол. у Львові в книгарнях: „Просвіти" і Ставропігії, вул. Руська та „Рідної Школи", вул. Сикстуська 20.

**— Із краєвої хроніки.** Згоріло господарство поліцая Корнеля Качинського в Ярославі. Поліція веде слідство, щоби викрити спричинників підпалу. — В лісі під Княжем, золочівського повіту, знайшли висільника Федора Валуцького. Він був громадським писарем і скінчив самогубством із нещасного кохання молодої вчительки, яка вибрала не його каліку з великої війни, а вчителя з сусіднього села. Його знайшли ще живим, але лікарі не вірять у його рятунок.

**— З хроніки Виленщини.** На Виленщині мандрують стада вовків, нападають на людські оселі та забирають домову звірину. КОП. приготовляє на них окрему облаву. — У Золудку згоріла синагога та два сусідні будинки, у синагозі згоріли тори. — У звязку зі зростом пачкарства перед латинським Великоднем на кордоні часто трапляються перестрілки КОП-а з пачкарями, один пачкар згинув від ран, чимало їх арештують.

**— Передісторичні могили на Поморі.** В Посткові на Поморі знайшли підчас копання піску сліди передісторичних могил із часів першої готської культури та впливів римського цісарства. В могилах знайшли чимало бронзових прикрас і дві сокири з камяної доби. — У Скорчі під Старогардом натрапили на рештки старовинного шляху з полудня до „бурштинових берегів" Балтійського моря.

**— Повінь у Мадярщині.** Великі сніжні опади та дощі спричинили залив домів на передмісті Будапешту Сеґед. Із двох домів мешканці не можуть пробитися на вулицю, вогнева сторожа не могла працювати в міру потреби, бо на цьому передмісті нема відпливових каналів. В околиці Кібекяза залила вода 3000 акрів. Залита частина міста Гюля, деякими вулицями котяться води глибиною від 60 цм. до 1 метра. Переселили мешканців цієї дільниці на вищі поверхи домів. Шляхи в околиці Гюля під водою, комунікація перервана. За найновішою вісткою на Мадярщині впали знову великі сніги.

**— Закрили університет у Букарешті** у звязку з демонстраціями студентів проти нової постанови про адвокатуру. Премієр Йорга заявив у парляменті, що уряд розглядне домагання студентів та залишить усе по старому. Підчас студентських маніфестацій прийшло до сутичок із поліцією, яка вжила бомб із дразливим газом. Чимало студентів і поліцаїв побитих у часі сутичок. 30 студентів арештованих.

**— Банкроцтво фабрик Юнкерса.** Великі фабрики літаків Юнкерса в Десав припинили виплати та зголосили процес угодового поступовання. Ці фабрики давали працю 3.000 службовикам. Пасива концерну за вістками преси сягають 10—12 мілїонів марок, актива 21—23 міл. марок. Серед труднощів, у які попав концерн Юнкерса, згадують неспроможність досвідного інституту, який не мав змоги продати за кордоном своїх патентів. Крім цього причинилася до невиплатности втрата 1 міл. марок у наслідок банкроцтва Борзіґа в Берліні. Міністерство комунікації Німеччини дало концернові 300.000 м. допомоги, м-ство фінансів 500.000 марок. Ці міністерства відмовили дальших субвенцій і позичок, дораджуючи користування приватною допомогою. Переговори у справі обєднання з т-вом продукції газів „Континенталь" у Десав розбилися ще минулого тижня.

**— У кількох словах.** Два французькі літаки зударилися в околиці Штрасбурга, чотири особи загинули. — Інжинірові Визман із фірми „Стоквіс" у Брюселі вкрали пляни нових 75 мм. стрілен, виконані на замовлення м-ства війни.— В Антверпії проголосили бойкот електричної струї; до бойкоту долучилися теж такі установи як кіна, каварні й т. д. У місті відбуваються походи з протестами проти високої ціни електричної струї. — „Цепелін" причалив у Бразилії. — Англійський уряд не позволив французькому письменникові Г. Барбюсові приїхати до Англії на з'їзд Міжнародної Організації Робітничої Помочі. — У звязку зі заповідженим на 29. п. м. страйком кін, театрів і цирків Парижа міністр фінансів заявив, що уряд згодиться зменшити податок від вистав з 5 на 2 проц. і знизити оплати на бідних з 10 на 7 і пів проц. Службовики кін і т. п. одержали від дирекцій виповідження праці. — Відомий мадярський скрипак Фр. Векзей прийняв буддійську віру, замешкає у Венеції та студіюватиме буддаїзм. — У процесі фальшівників пашпортів для вжитку комуністів засудили у Відні гол. обв. Кльосе на 7 місяців, інших обв. на 6—2 місяців тюрми. — Голяндська повітряна лінія „Ройяль Дуч Ейр Ляйнс" відчиняє постійну комунікацію з Австралією. — 25. червня в Дебліні (Ірляндія) Всесвітній Евхаристичний Конгрес, приїде туди 400—500 архиєпископів і до 5.000 священиків і 11 кардиналів. — З 16. на 17. квітня в Англії почнуть рахувати вже літнім часом, у Франції і Бельгії з 2. на 3. квітня, в Голяндії з 21. на 22. травня. — У Парижі помер ген. Баратов, командант корпусу на перському кордоні в часі великої війни. — Від двох місяців у Англії посуха, сподіються, що вона триватиме дальше та зменшить урожай. — У Борисові на Радянській Білорусі почалися великі маневри повітряної фльоти СРСР., артилерії та панцирних авт.

—o—

## З музичного життя.

**Два релігійні концерти.**

Передсвяточний час позначається і на музичному житті: він дає нагоду влаштовувати бодай раз до року концерти релігійної чи ораторіяльної музики. Цього тижня таких концертів було аж два: один Польського Муз. Т-ва, яке виконало ораторію Гайдна „Чотири пори року", другий — „Товариства Любителів Музики і Опери" з уривками з „Парсіфаля" і Россіні „Стабат Матер".

Безсмертний твір Гайдна, в якому він в низці сольових, ансамблевих і хорових точок, сполучених речітативами, змальовує настрої і характеристичні моменти чотирьох пір року — за кожним разом наново збуджує подив перед силою творчої фантазії Гайдна. Жаль, що саме виконання твору — цього par excellence зразку програмової музики — здебільша пішло всупереч інтенціям автора і вимогам стилю — дарма, що диригент, д-р Адам Солтис вложив максімум енергії, щоби провести „Чотири пори року" поміж Скилі і Харибди. В даному випадку Скилею були хор і орхестра, Харибдою — солісти. Що

може зробити найкращий дирігент, маючи за солістів таких виконавців як п. Шимонович та Мосаковський, — коли перший знає свою партію, але цілковито не має голосу, другий має голос але цілковито не знає своєї партії?! Найкраще справилась з партією Ганки п. Кисілевська, якій поміж своїми партнерами не важко було висунутися на перший плян, і молодий (жіночий) хор консерваторії, який із запалом виконував своє завдання. Концерт, влаштований силами опери в салі б. фільгармонії, стояв — віде правди діти — вище від оглядом виконавців і виконання. Уривки з „Парсіфаля", цього найглибшого твору людської віри, найшли в пп. Мосаковськім і Романовськім хоча й не ідеальних, але все таки солідних виконавців; „Стабат Матер" Россіні, в якому солістами були пп. Плятівна, Інасевич, Мартіні і Вронський, осягнув навіть деяку висоту і досконалість виконання, при чому велика заслуга паде й на оперовий хор, прегарно підготований своїм директором Польціветті. Вражала може деяка „театральність" солістів, звиклих до оперових арій і ансамблів, але незвиклих до камерного, ораторійного стилю — але сам твір Россіні, повний суто оперових ефектів і часто-густо дешевий своєю італійсько-оперовою мельодикою з доби Россіні — тут багато в дечому винен.

Душею концерту був дирігент Долживцький, який вимагав від усіх виконавців максімум їхньої спромоги і подекуди цього й добився.

*а. р.*

## З нових книжок.

**Б. І. Антонич: „ПРИВІТАННЯ ЖИТТЯ".** Книжка поезій. Львів 1931. „Дажбог", ч. 2.

Поезій пишуть у нас мало, ще менше їх друкують і зовсім не читають. Навіть справжні таланти, знеохочені здивованою міною видавців і публики від самого слова „поезії", згодом затихають або віршують для себе так довго аж затрачують звязок із читачем та іншими поетами.

Ось молодий поет, якому загрожує така небезпека. Він втягнув у свої груди вітер із України, що несе із цілющим подувом чимало диму та придорожного пилу. Находимо в цій збірці поважне зусилля опанувати форму, згідно із деякими новими її домаганнями; поет має зрозуміння для вибагливих рим, асонанц, нової ритміки, нових сюжетів. Найкраща риса його таланту — бажання бути звязким, різьбити строфу. Низка сонетів має бездоганні строфи та неодну рефлексію, що може стати завдатком зрілости.

Та серед тих поважних спроб находимо на кожній сторінці трудноші, з якими в нас борються не тільки молоді поети: неправильний наголос, свідомо чи несвідомо, накручений до розміру, вірш, що іноді переходить у прозову силябіку, штудерно повишукувані слова у значінні відомим хіба тільки самому авторові; а що найгірше — намагання бути оригінальним при помочі футуристичних ефектів.

Маємо враження, що автор відчуває сильний вплив російських поетів, Бальмонта та Брюссова. Та можливе, що цей вплив іде через модерних наддніпрянських поетів. Його хист найсильніший у клясично-ясних сюжетах та формах, у такім мрійливім тоні:

Під абажуром з бібулки зеленої полумінь мала
в нафтовій лямпі малій, буцім хотів би втекти.
Хлопець похилений в захваті, німо над книжкою Мая
мріяв про безкрай землі, про невідкриті світи.

На жаль, навіть найкращі його поезії виглядали би зовсім інакше, якби їх виправила досвідніша рука і вся збірка мала би зовсім інший характер, якби з неї виполоти зайве хабаззя.

*м. р.*

## Відозви й комунікати.

### ДО УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ!

Читаємо в амер. „Свободі":

Українська пісня і музика зачинають здобувати собі право громадянства на найбільших американських сценах. Та це щойно початки, але вже в тих початках дається відчувати брак відповідних музичних творів. Щоби цьому зарадити, зокрема-ж щоби допомогти **„Українському Тріо"**, а в майбутньому ріжним музичним гурткам чи одиницям-артистам, які схочуть виступати з українськими програмами, **Музична Секція „Обеднання Українських Організацій в Америці"** оголошує нагороди на такі музичні твори:

1) За сонату для скрипки і фортепяну, якої виконання не тревае довше як 20 мінут, дол. 35.

2) За твір для скрипки, сопрану і фортепяну, зложений з 2 або 3 контрастуючих частин, не довший як 15 мінут, дол. 25.

3) За твір на такий сам склад, скомпонований до гумористичного вірша, якого веселість промовлялаб також до слухача чужинця (напр. з життя студента Могилянської Академії і т. д.), долярів 20.

4) За 2 твори, основані на народній пісні, або за майстерні опрацювання народньої пісні, також на такий сам склад, 2 нагороди по долярів 15.

Під увагу входять тільки непубліковані та ще ніколи невиконувані твори. Мусять вони бути спеціяльно ефектовні, українського характеру, першорядної музичної вартости та писані з використанням усіх засобів обидвох інструментів та сопрану.

Крім партитури має бути додана окрема партія для скрипки і голосу, щоби твір міг бути задемонстрований.

Музична Секція „Обеднання" набуває виключне право розпоряджувати виконанням нагороджених творів на час 2 літ від проголошення нагороди та має першенство на дальших 5 літ набути „копірайт".

Твори висилати на нижче подану адресу анонімно з залученою запечатаною ковертою, з правдивим призвищем композитора та докладною адресою.

Отсей конкурс кінчиться дня 14. вересня 1932 р.

До комісії суддів входять: М. Гайворонський, О. Кошиць, Р. Придаткевич та 2 представники американського музичного світа.

Просимо українські часописи передрукувати це повідомлення.

Твори надсилати на таку адресу: **OBYEDNANYE Post Office Box 122, Hudson Terminal, NEW YORK, N. Y.**

—o—

## Дописи.

ЗАМАРСТИНІВ. **(Свято Шевченка).** Рухливий і діяльний Самоосвітній Гурток при читальні „Просвіти" в Замарстинові улавдив 20. березня ц. р. концерт у честь Шевченка. Маленька саля домівки читальні була битком набита, а найбільше було молоді. Точки програми виконані були дуже дбайливо, видно було солідну працю голови гуртка, п-ни Яр. Тисович, під якої проводом цей концерт улаштовано. Вступне слово п. А. К. виголошене як слід, не тільки викликало у слухачів пошану для невмирущого Генія, але й розгріло у декого вже припорошені надії на краще майбутнє. Хорові точки Просвітянського Хору надзвичайно вмілим підібранням пісень і прегарним виконанням ще більше змінили настрій, який панував на тому святі. Також музичні продукції п-ни О. Д. на цитрі та п. Ю. С. на бандурі були нагороджені рясними оплесками, так, що приходилось їх повторити. П. О. Когут з великим артизмом віддеклямував „Гамалію". Бездоганно випала теж інсценізація „Тополі". П. О. Когут, як режисер „Тополі", осягнув намірену ціль, дав повний і живий образ думки Шевченка. Одного лиш бажалиб ми від аматорів: більшого зміцнення голосу. Назагал програма свята в цілости була зложена так, що учасники з піднесеним настроєм і вдоволені покидали салю. Прикро лиш вражала відсутність місцевої замарстинівської інтелігенції на святі. Чогось вона на нас гнівається і бойкотує, не зважаючи на розіслання поіменних запрошень. — **Член гуртка.**

## Ціни набілу у Львові.

**„Маслосоюз" платив кооперативам дня 24 III. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·60 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 4·50—4·60.**



За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.